

EBA uudisti ohjeitaan

Kevät on jo pitkällä ja toinen koronavuosi käynnistynyt. Rahanpesun torjunnan rintamalla kehitys ei ole kuitenkaan pysähtynyt. Euroopan komissio valmistelee omia esityksiään uudesta EU-alueen yhteisestä rahanpesun torjunnan valvojasta ja samanaikaisesti yhtenäistä säädöspohjaa keskeisille rahanpesusäätelyn alueille. Tällä hetkellä näiden esitysten julkaisun odotetaan tapahtuvan 13.5.2021.

Samaan aikaan Euroopan pankkiviranomainen (EBA) on julkaissut useita ohjeistuksia ja kannanottoja, joilla on merkitystä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnassa. Seuraavassa esitellään kaksi EBAn tuoretta julkaisua suoraan englanninkielisten versioiden perusteella, suomen- ja ruotsinkieliset versiot saadaan toivottavasti pian.

EBAn uudistetut ohjeet rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskitekijöistä

EBA julkaisi uudistetut ohjeet rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnan riskitekijöistä ([The Risk Factors Guidelines](#)) 1.3.2021. Ohjeet on jaettu kahteen päälukuun: yleiset, kaikkia ilmoitusvelvollisia koskevat ohjeet ja erityiset, sektorikohtaiset ohjeet. Yleisen ohjeen keskeisenä sisältönä on riskiarvioiden laatiminen, asiakkaan tuntemiseen liittyvät tekijät ja tehostetun tuntemisen tilanteet. Kuten Finanssivalvonta on useaan kertaan painottanut, EBA antaa hyviä ohjeita, miten riskiarvion havainnot tulee liittää päivittäiseen operatiiviseen toimintaan.

Sektorikohtaiset ohjeet tarjoavat tarkempaa ohjeistusta yli kymmenelle eri toimialalle ja liiketoiminta-alueelle, joiden on arvioitu edellyttävän erityistä ohjeistusta. Mukana on toimialueita, joihin Finanssivalvonnan arvion mukaan liittyy kohonnut rahanpesun riski kuten maksun/rahanvälittäminen, kirjeenvaihtajasuhteet ja ulkomaan kaupan rahoituspalvelut. Sektorikohtaisissa ohjeissa on ensin kuvattu riskiä kohottavia tekijöitä ja sitten toimenpiteitä, joita valvottavien tulisi harkita riskin pienentämiseksi.

Riskitekijöitä koskevien ohjeiden kääntäminen EU:n virallisille kielille on edelleen kesken, mutta Finanssivalvonta tiedottaa käännösten valmistumisesta erikseen. Finanssivalvonta suunnittelee ohjeiden julkistamista nk. kuori-MOK-menettelyssä, jolloin ne ohjaavat valvottavien toimintaa sitovalla tavalla.

EBA:n kannanotto rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä

EBA julkaisi 17.3.2021 kannanoton rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä ([Opinion on ML/TF risks](#)). Kannanotto julkaistaan kahden vuoden välein ja sen tavoitteena on tuoda esille mahdollisia muutoksia riskitilanteessa samaan tapaan kuin EU:n komission ylikansallisessa rahanpesun riskiarviossa.

Kannanotossa on käsitelty kahdeksan keskeisintä riskialuetta, ml. virtuaalivaluutat, verorikoksiin liittyvät riskit ja terrorismin rahoittaminen. Koronakriisin vaikutuksista niin valvottavien kuin valvojien toimintaan on laadittu erillinen luku, jossa korostuvat toisaalta uudet rikostyypit ja etäasiointiin liittyvät riskit, toisaalta valvojien toiminnan vaikeutuminen fyysisen valvonnan puuttuessa.

Näiden jälkeen EBA tarkastelee yhdeksän eri toimialueen riskitilannetta tarkemmin siten, että huomioon otetaan niiden ominaisriskit, kontrollikeinot ja valvojien toimenpiteet ja havainnot. Näiden yhdistelmällä saadaan erittäin monipuolinen kuva esimerkiksi luottolaitosten, sijoitusyhtiöiden, henkivakuuttajien ja maksupalveluyhtiöiden riskitilanteesta.

[EBA on julkaissut varsinaisen raportin ohella interaktiivisen sivuston](#), jonka kautta raporttiin tutustuminen ja sen tietojen selaaminen on tehty mahdollisimman käyttäjäystävälliseksi.

De-risking

De-risking-ilmioillä tarkoitetaan tilanteita, joissa finanssilaitokset päättävät riskien hallitsemisen sijaan rajoittaa palveluidensa tarjoamista korkeariskisinä pitämilleen asiakkaille tai jopa kokonaisille asiakasryhmille.

Edellisessä [Rahanpesun estäminen -uutiskoosteessa](#)

[3/2020](#) kerroimme EBA:n ryhtyneen selvittämään de-risking-ilmion laajuutta ja vaikutuksia kaikissa EU-maissa. EBA julkaisi maaliskuussa 2021 kolme erillistä julkaisua, joissa se käsittelee tekemiensä selvitysten perusteella de-risking-ilmiota.

1. EBA:n kannanotossa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä, [2021 Opinion on ML/TF risks](#), todetaan de-risking-ilmion olevan edelleen jatkuva trendi ja muistutetaan ilmiön vaikutuksista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeihin, kuluttajien suojaan ja taloudelliseen vakauteen. Kannanotossa esitetään myös, mihin toimiin kansallisten toimivaltaisten viranomaisten tulisi ryhtyä ymmärtääkseen de-risking-ilmion kansallisia taustasyitä, laajuutta ja vaikutuksia.

2. EBA:n päivitettyissä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskitekijöitä koskevissa ohjeissa ([The Revised ML/TF Risk Factors Guidelines](#)) korostetaan, ettei riskiperusteinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen tarkoita sitä, että finanssilaitosten tulisi kieltäytyä tai lopettaa asiakassuhteita kokonaisten asiakasryhmien kanssa. EBA:n ohjeissa annetaan konkreettisia ohjeita siihen, miten yksittäisiin asiakassuhteisiin liittyviä riskejä voi tehokkaasti hallita.
3. EBA on julkaissut 17.3.2021 myös lausuntopyynnön [muutoksista ohjeisiin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen sääntelyn noudattamisesta riskiperusteisesti](#). Tässä kansallisille valvojille suunnattavien ohjeiden luonnoksessa edellytetään, että myös kansalliset valvojat arvioivat de-risking-ilmion laajuutta kussakin jäsenvaltiossa ja ottavat sen myös omassa riskiarvioinnissaan huomioon. Lisäksi valvojien tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, miten niiden valvottavat hallitsevat toimintaansa liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä.

EBA aikoo jatkaa de-risking-ilmion laajuuden ja sen syiden selvittämistä EU-tasolla ja arvioi, missä määrin nykyinen oikeudellinen sääntelykehys on riittävä de-risking-ilmion haitallisten vaikutusten vähentämiseksi.

Myös FATF on maaliskuussa 2021 julkaistuissa juuri päivitettyissä kansallisille valvojille osoittamissaan ohjeissa [Guidance for a risk-based approach](#) ottanut kantaa de-risking-ilmioon. FATF toteaa, että toiminta, jossa palveluita rajoitetaan kokonaisilta asiakasryhmiltä ilman, että arvioidaan kattavasti asiakkuuksiin liittyvä riskitaso ja mahdollisuudet hallita yksittäisiin asiakkuuksiin liittyviä riskejä, on vastoin FATF:n ohjeita.

Finanssivalvonta on saanut runsaasti yhteydenottoja, joissa on esitetty huolta siitä, etteivät finanssilaitokset perustaisi tai jatkaisi asiakassuhdetta sellaisten yritysasiakkaiden kanssa, joiden tosiasiallinen edunsaaja tai vastuuhenkilö on korkeariskisesta maasta, ilman että tapauskohtaisesti arvioitaisiin, voidaanko yksittäiseen asiakassuhteeseen liittyviä riskejä hallita. Myös joidenkin korkeariskisinä pidettyjen toimialojen edustajat ja voittoa tavoittelemattomat järjestöt ovat nostaneet Finanssivalvonnan kanssa käymissään keskusteluissa esiin huolen vaikeuksista saada pankkipalveluita. Finanssivalvonnan Toimintakertomuksen 2020 artikkelissa [Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnan kulmakivi on riskien mukaan oikeinmitoitettu toiminta](#) korostetaan, ettei valvottavilta edellytetä sitä, ettei rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä saisi olla niiden toiminnassa lainkaan. Sen sijaan valvottavilla tulee olla menettelyt sille, että ne tunnistavat, arvioivat ja ymmärtävät ne rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit, joille ne altistuvat toiminnassaan ja ryhtyvät riskeihin nähden oikeasuhteisiin toimenpiteisiin.

Finanssivalvonta aikoo selvittää de-risking-ilmion laajuutta ja sitä, miten sen valvottavat hallitsevat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä ja miten monipuolisesti ne ottavat eri riskitekijöitä huomioon. Finanssivalvonta pitää tärkeänä, että löydetään tasapaino siinä, miten yhtäältä vältetään ja hallitaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä ja toisaalta turvataan yhteiskunnassa tasapuoliset edellytykset taloudelliselle toiminnalle.

Lisää aiheesta myös 15.12.2020 julkaistussa Jonna Ekströmin blogikirjoituksessa [Tehokas rahanpesun estäminen: riskillisistä asiakkaista kokonaan eroon vai riskien oikeasuhtaista hallintaa?](#)

Fivan ohjeistusta selonotto- ja ilmoitusvelvollisuudesta päivitetty

Finanssivalvonta on päivittänyt valvottavilleen ohjeistusta selonotto- ja ilmoitusvelvollisuudesta. Valvottavien on seurattava asiakassuhteiden kehitystä ja palvelujen käyttöä osana liiketoiminnan riskien ja sisäisen valvonnan järjestämistä. Kun tavanomaisesta poikkeava tai epäilyttävä liiketoimi havaitaan, on tuolloin selvitettävä liiketoimen tarkoitusta ja perusteita. Saadun selvityksen perusteella on harkittava, onko syytä tehdä ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle.

Ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia tilanteita, joissa havaitaan epäilyttävää tai epätavanomaista asiakkuudessa, asiakkaan liiketoiminnassa, varojen alkuperässä tai varojen käyttötarkoituksessa. Valvottavan ei tarvitse tuntea kaikkien rikollisten tekojen tunnusmerkistöjä. Ilmoituksen tekemiseksi riittää, että valvottava havaitsee asiakkaansa osalta epäilyttävää tai poikkeavaa toimintaa, eikä saa käytettävissään olevin kohtuullisin keinoin selvitettyä tällaisen toiminnan taustaa sekä siihen sisältyvien varojen alkuperää ja käyttötarkoitusta.

Päivitetyssä ohjeistuksessa Finanssivalvonta kehottaa valvottaviaan hyödyntämään tekemistään rahanpesuilmoituksista saatavaa tietoa ilmoitusvelvollisen riskiarviossaan ja lisäksi myös riskienhallintamenetelmien ja kontrollien kehittämisessä. Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan valvottavilla on myös suositeltavaa olla rahanpesuilmoituksen jälkeinen prosessi (ns. Post-SAR-prosessi), jossa valvottava arvioi asiakkuutta sen jälkeen, kun on tehnyt siitä ilmoituksen rahanpesun selvittelykeskukselle.

Lisää aiheesta [Finanssivalvonnan verkkopalvelussa](#).

FATF päivittää virtuaalivaroja ja niiden tarjoajia koskevaa riskiperusteista lähestymistapaa koskevaa ohjeistustaan ja pyytää kommentteja

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n yhteydessä toimiva hallitusten välinen toimintaryhmä FATF (Financial Action Task Force) päivittää virtuaalivaroja ja niiden tarjoajia koskevaa riskiperusteista lähestymistapaa koskevaa ohjeistusta.

Edellinen versio ohjeistuksesta on julkaistu kesäkuussa 2019. Ennen ohjeistusluonnoksen hyväksymistä FATF haluaa kuulla yksityisen sektorin sidosryhmiä, kuten virtuaalivaluutan tarjoajia, teknologian edustajia, pankkeja, ja myös valvojia sekä viranomaisia.

FATF toivoo toimialalta näkemyksiä etenkin niin kutsutun *travel rule* -vaatimuksen täytäntöönpanosta (otsikko "Wire transfers and the 'travel rule'"). Luonnos sisältää paljon lisäyksiä, jotka koskevat muun muassa virtuaalivarapalveluntarjoajan (VASP) määritelmän soveltamisalaa.

[Ohjeistusluonnosta on mahdollista kommentoida 20.4.2021 asti FATFin sivuilla.](#)

Oikopolut

- > [Tiedotteet ja julkaisut](#)
- > [Blogit](#)
- > [Medialle](#)

Finanssivalvonta

PL 103, 00101 Helsinki | Puhelinvaihde: 09 183 51
Viestinnän palvelunumero: 09 183 5250
Viestinnän mediapäivystys: 09 183 5030
Sähköpostit: etunimi.sukunimi@finanssivalvonta.fi

Powered by Postiviidakko